

Mařík, Jan

Archeologická mapa libické aglomerace

In: Mařík, Jan. *Libická sídelní aglomerace a její zázemí v raném středověku*. Klápště, Jan (editor); Měřínský, Zdeněk (editor). Praha: Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2009, pp. 19-20

ISBN 9788086124964

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/127552>

Access Date: 24. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

3 ARCHEOLOGICKÁ MAPA LIBICKÉ AGLOMERACE

Jedním z prvních kroků při studiu vývoje libické aglomerace bylo vytvoření jednotné evidence všech archeologicky zkoumaných ploch a jejich lokalizace. Poslední souhrnná publikace věnovaná libické aglomeraci (*Turek 1971*) byla publikována ještě před zahájením záchranných výzkumů v intravilánu obce pod vedením J. Princové, které zásadním způsobem změnilo dosavadní pohled na rozsah osídlení celé aglomerace. V této době byl také zaveden první jednotný systém evidence archeologických výzkumů. Přírůstková čísla sond byla vázána na konkrétní parcelu a pokud byly na témže místě položeny nové sondy v následujících sezónách byly odlišeny písmenem (1a, 1b, atd.). Takto byly značeny pouze výzkumy s pozitivním zjištěním, o negativních akcích byla podávána hlášení do archivu Archeologického ústavu v Praze, ale do přehledné mapy sond (*Princová-Justová 1994b*) zakresleny nebyly, patrně proto, že jejich výpovědní hodnota byla považována za minimální. Nicméně právě archeologické výzkumy s negativním výsledkem přispěly zásadním způsobem k rekonstrukci libické aglomerace.

Nejednotný způsob prostorové evidence archeologických aktivit byl jedním z hlavních důvodů pro vznik projektu *Archeologické mapy Libice*. Jeho hlavním cílem bylo vytvořit jednotný informační systém umožňující lokalizaci movitých i nemovitých archeologických nálezů v libické aglomeraci a propojení s dalšími databázemi při následném analytickém zpracování. Archeologická mapa byla založena v prostředí GIS (geografického informačního systému)²⁶ a skládá se ze dvou základních částí. První z nich jsou prostorová data vytvořená vektorovou grafikou, která mají charakter mapových vrstev (sondy, zahloubené sídlištní objekty, vrstvy a hroby). Základní vrstvou této části databáze jsou *sondy*, která mají podle typu výzkumu podobu plochy, linie a bodu. Plochy jsou vyhrazeny sondám s přesnou lokalizací a rozměry, linie

dokumentují převážně výzkumy spojené s výstavbou inženýrských sítí a body označují výzkumy, kde není znám přesný rozsah zemních prací a nebo je můžeme lokalizovat pouze na ploše celé parcely. V rámci sond v jednotlivých mapových vrstvách jsou lokalizovány hlavní stratigrafické jednotky (objekty, hroby, vrstvy). V jejich výplních mohou být v dalších 6 vrstvách zakresleny movité nálezy (keramika, kovy, kosti, kameny, mazanice), průběh stěn objektu (spádnice) a tvar jeho dna. Samostatnou vrstvou jsou linie vyznačující průběh kontrolních řezů.

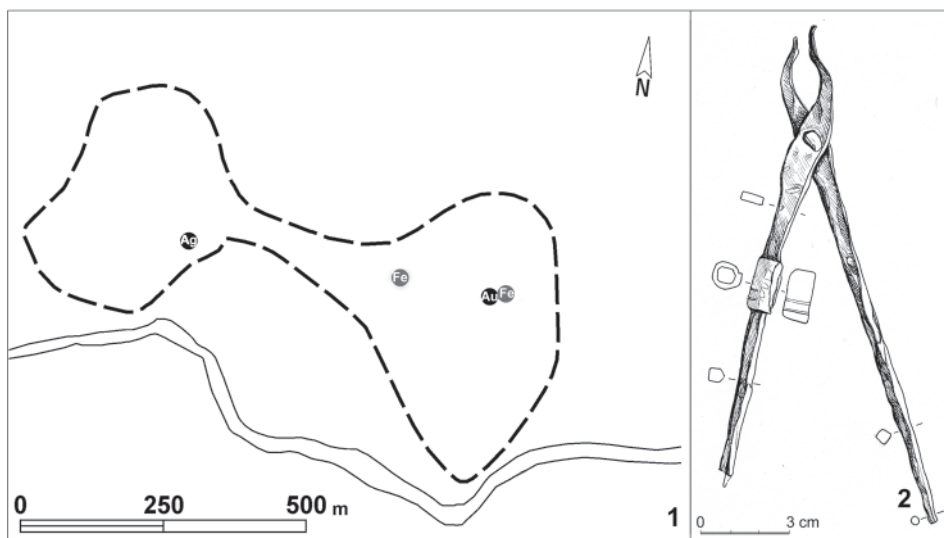
Sondy prozkoumané do 1999 jsou číslovány od čísla 100, vyloučeny byly pouze ty akce, u kterých se zemní práce dotkly pouze recentních terénů a nebylo dosaženo geologického podloží. Zároveň bylo nezbytné odlišit starší výzkumy J. Hellicha a R. Turka, které nesou označení H nebo T (H1, T1...). Důvodem je především jejich specifický charakter daný metodikou výzkumu, způsobem polohopisného zaměření a neposlední řadě i stavem dochování terénní dokumentace. V případě J. Hellicha se sice podařilo lokalizovat většinu sond v rámci jedné parcely²⁷ ovšem i navzdory velmi precizním popisům nálezo- vých situací nám ve všech případech uniká metodika těchto výzkumů. Proto není zcela zřejmé množství ani charakter hmotných památek, které v tehdejších podmínkách záchranných výzkumů mohly uniknout Hellichově pozornosti. Stejně tak přesný plošný rozsah jeho sond lze v některých případech jen obtížně vymezit. Obdobné problémy provázejí i výzkumy R. Turka prováděné od roku 1948. Při digitalizaci jednotlivých zkoumaných ploch se ukázalo, že díky nejednoznačnému pojmenování i problematičkému zaměření sond,²⁸ bude nezbytná důkladná revize jejich správné lokalizace (*Košta 2006*).

²⁶ Při digitalizaci i analýze nálezového fondu je využíván software GeoMedia Professional 6.0.

²⁷ V poloze *U cukrovaru* a *U nádraží* se dokonce podařilo do digitální podoby mapy vložit i skici celkových plánů se zakreslenými hroby a sídlištními objekty.

²⁸ Přesnou lokalizaci zkoumaných ploch komplikuje především skutečnost, že publikované plány (*Turek – Justová – Hás-*

Druhou částí archeologické mapy jsou databáze negrafických dat. Vzhledem k současnému stavu zpracování libických výzkumů bylo nutné upustit od vytvoření jediného komplikovaného systému evidence pro celý nálezový fond hradiště. Databáze jsou sestavovány cíleně pro řešení jasně definovaných dílčích témat tak, aby mohly být propojeny v prostředí GIS s grafickou částí mapy. Jedním z příkladů je databáze pohřebišť v libické aglomeraci,²⁹ která vznikla v programu MS Access a je rozdělena do tří relačně propojených tabulek. Hlavní tabulka hroby³⁰ je ve vztahu 1:N s tabulkou vlastností pohřbených jedinců (věk, pohlaví, výška atd.) a s tabulkou popisující vlastnosti nálezů z hrobové výbavy (rozměry, materiál, stav zachování atd.).

Obr. 6 Libice nad Cidlinou – opevněný areál hradiště. 1 – místa s nálezy dokladů zpracování zlata, stříbra a železa. 2 – šperkařské kleště (sonda 14A/2).

ková 1981) se liší od původní (často neúplné) terénní dokumentace, a jsou rovněž v rozporu se zjištěními učiněnými přímo terénu, kdy se při záchranných výzkumech podařilo zachytit sondy z roku 1949.let.

²⁹ Je součástí přiloženého CD.

³⁰ Obsahuje údaje o rozměrech, tvaru a konstrukci hrobové jámy.